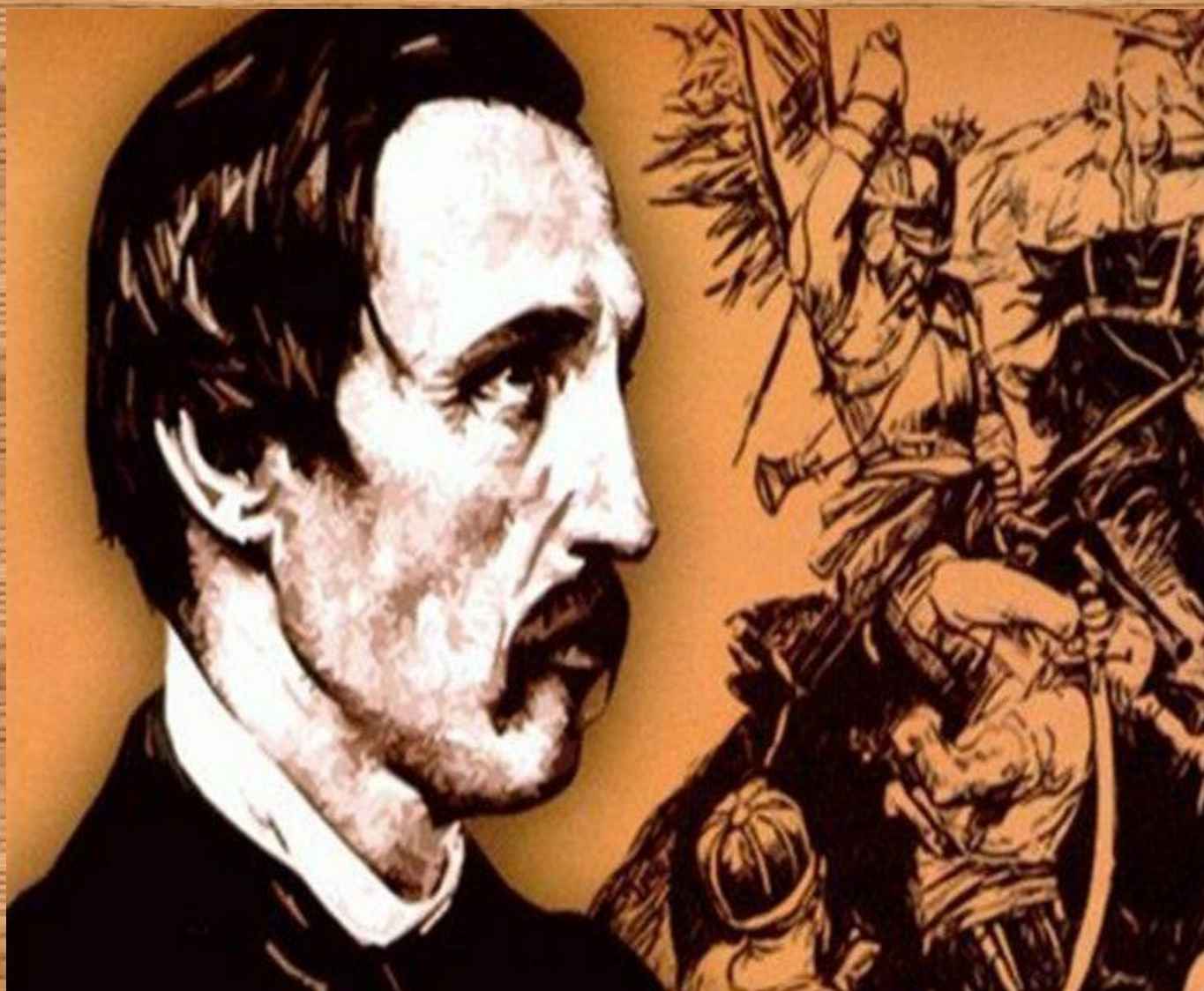

З ВІРОЮ В УКРАЇНСЬКИЙ НАРОД

(ДО 200-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ПАНТЕЛЕЙМОНА
КУЛША)

Ярмолинецька центральна районна бібліотека.

Бібліографічний віділ

З вірою в український народ.

(до 200-річчя з дня народження П.Куліша)

Ярмолинці, 2019

УДК 2-3(083.132)

З -11

З вірою в український народ: до 200-річчя П. Куліша/
упорядник В. Москаленко. – Ярмолинці: Ярмолинецька центральна
районна бібліотека, 2019. – 12 с.

Пантелеймон Олександрович Куліш народився 8 серпня 1819 року на хуторі біля м. Воронежа теперішньої Сумської області.

Панько Куліш, так він згодом підписуватиметься, був дитиною від другого шлюбу заможного селянина Олександра Андрійовича і дочки козацького сотника Івана Гладкого Катерини. Дитинство хлопця пройшло на хуторі під Воронежем, де в атмосфері особливої пошани до народних традицій, слова, пісні, казок, легенд, переказів формувався характер майбутнього письменника. Навчався в повітовому училищі Новгород-Сіверська, у 1836 році закінчив п'ять класів Новгород-Сіверської гімназії.

З кінця 30-х років Куліш стає слухачем лекцій у Київському університеті. Вступити до цього престижного навчального закладу йому так і не вдалося, оскільки не мав документального підтвердження свого дворянського походження, хоча його батько й був вихідцем з козацько-старшинського роду. Однак слухання лекцій на словесному, а згодом на правничому факультеті стали для нього мало не визначальним періодом життя. Набуті таким чином знання дозволили йому дістати місце викладача у Луцькому дворянському училищі.

У цей же час Пантелеймон Куліш заявляє про себе як письменник. У 1841 році написав прозові твори: «Циган», «Огненный змей. Повесть из народных преданий». У 1841—1845 роках Куліш працює на різних посадах, викладає російську словесність у Луцькій, Київській, Рівненській та Петербурзькій гімназіях. Під час літніх канікул в 1843-1845 роках він мандрував Правобережною Наддніпряниною, головним чином Київщиною та Черкащиною, і записував народні пісні, думи, перекази, легенди, казки, повір'я.

Зацікавлення українським фольклором та етнографією йшло в молодого Куліша в парі з інтересом до пам'яток національної історії, насамперед козацької.

Опублікувавши перші розділи роману «Чорна рада» у журналі «Современник» за 1845 рік, письменник здобуває визнання громадськості.

В діяльності Кирило-Мефодіївського братства безпосередньої участі Куліш не брав, бо завдяки протекції ректора Петербурзького університету П. Плетньова, з 14 листопада 1845 р. працював у цьому університеті викладачем російської мови для практичних занять зі студентами із Царства Польського та Закавказького краю, а з 15 грудня – ще й старшим учителем російської словесності 5-ї Петербурзької гімназії. Він тільки листувався з київськими «братчиками» (М. Костомаровим, Т. Шевченком, В. Білозерським, О. Марковичем, М. Гулаком). А в 1846 році письменник опублікував «Повість про український нарід», яка зіграла не останню роль у справі його арешту.

22 січня 1847 року Пантелеймон Куліш одружився у Санкт-Петербурзі з Олександрою Білозерською, сестрою свого київського товариша Василя Білозерського. Пізніше вона стала відомою українською письменницею, свої твори публікувала під псевдонімом Ганна Барвінок. Боярином на весіллі був співучий, дотепний, веселий друг Пантелеймона — Тарас Шевченко.

В цьому ж році, Петербурзька Академія наук посилає Куліша у відрядження в Західну Європу, куди він вирушає із своєю вісімнадцятирічною дружиною Олександрою Білозерською. А у квітні 1847 року у Варшаві, де вивчав слов'янські мови та культури, письменник був заарештований у справі Кирило-Мефодіївського братства. Він був висланий спочатку до Вологди, а потім до Тули із заборонаю писати й друкуватися. Протягом 1847—1850 років Куліш перебував на засланні, працював державним службовцем.

У 1851 році він повернувся до Петербурга, і працював урядовцем у Міністерстві державного майна. Через п'ять років

письменник отримав дозвіл друкуватися. Впродовж 1856—1857 років вийшли два томи етнографічно-фольклористичної, історіографічної, літературної збірки «Записки о Южной Руси», в якій Куліш запровадив новий правопис — «кулішівку», яка лежить в основі сучасного українського правопису. В тому ж році було відкрито «Друкарню П.О. Куліша», в якій вийшов альманах «Хата»; для школярів читанка «Грамотка» та український буквар. Письменник доопрацював редакції роману «Чорна рада» українською та російською мовами (перша редакція 1846 р. не вийшла друком через арешт автора і заборону його творів).

У 1861 — 1862 роках Куліш брав участь у виданні першого загальноукраїнського часопису «Основа», який на той час став осередком національного руху, надрукував в ній історичні нариси «Хмельниччина», «Виговщина», публіцистичну працю «Листи з хутора». У 1862 році письменник видав збірку поезій «Досвітки».

Протягом 1864—1868 років Куліш працював у Варшаві штатним чиновником Установчого комітету, який здійснював русифікаторську політику серед поляків. У 1867-1871 роках особливо зблизився з галицькими народовцями й членами віденського студентського товариства «Січ». Він допомагав видавати у Львові єдиний на той час загальноукраїнський журнал «Правда», частково фінансуючи його й друкуючи в ньому свої твори. Пізніше письменник служив у Міністерстві шляхів сполучення. Протягом трьох років (1874—1877) Куліш видав тритомне дослідження «История воссоединения Руси», яке викликало обурення української громадськості.

У 1882 році письменник видав збірку «Хуторна поезія». Наступного року Куліш відійшов від громадської діяльності й усамітнівшись у маєтку дружини на хуторі Мотронівка (тепер у складі є Оленівка Чернігівської області), присвятив себе літературній та науковій праці. У 1893р. письменник видав збірку поезій «Дзвін», а у 1897р. вийшла збірка перекладів «Позичена кобза». До неї увійшли твори світової культури — Ф. Шиллера, Г. Гейне, Дж. Байрона, Й. Гете, 13 п'єс В. Шекспіра. Цикл творів російських поетів він назвав

«Переспіви з великоруських співів». Готував до видання в Женеві третю збірку поезій «Дзвін».

Заслуга Пантелеймона Куліша в тому, що він намагався передати як зміст, так і форму творів зарубіжних класиків. І. Франко вказував, що Куліш «дав нам переклад «Гамлета», з яким можемо без сорому показатися в концерті європейських перекладів великого британця». Куліш був першим перекладачем Біблії українською мовою.

14 лютого 1897 р. Пантелеймон Куліш помер на хуторі Мотронівка, де й похований.

Джерела:

1. Куліш Пантелеймон Олександрович // Енциклопедія історії України : у 10 т. /Інститут історії України НАН України. — Київ, 2009. — Т. 5. — С. 468.
2. Жулинський М. Г. «Із забуття — в безсмертя (Сторінки призабутої спадщини)». Київ, 1990. — С. 43—66.
- 3.Пантелеймон Куліш і українське національне відродження: Доп. та повідомл. наук, конф., присв. 175-роковинам від дня народження письменника. — Харків, 1995.
4. Куліш Пантелеймон Олександрович[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>.
5. Пантелеймон Куліш:[Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrlitzno.com.ua/panteleymon-kulish-biografia/

Інформаційне видання

З вірою в український народ
(до 200-річчя з дня народження П. Куліша)

Упорядник

Бібліограф - Москаленко В.М.

Відповідальна за випуск

директор ЦБС - Слободян О.Л.

Папір офсетний. Формат 21x14,5. Друк ізографією. Наклад 16 примірників.

Підписано до друку 2019 року. Віддруковано з готового оригіналу – макета Ярмолинецької ЦБС. Ярмолинці, пл. 600- річчя Ярмолинець, 1а

